

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Відповідно до Національної програми інформатизації освіти (№ 75/98-ВР від 04.02.1998 р.) зі змінами, внесеними згідно із Законом N 3421-IV (3421-15) від 09.02.2006) уже понад десятиліття українські навчальні заклади різних рівнів поступово опановують та впроваджують у навчальний процес інформаційно-комунікаційні технології. За допомогою вивчення зарубіжного та набутого за цей час власного досвіду в Україні створено досить міцні теоретичні й практичні підвалини для інформатизації, необхідність якої вже не викликає жодного сумніву. Незважаючи на це залишається на часі значна кількість проблем застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Актуальність порушеної проблеми підкреслюється численністю наукових доробків щодо різноаспектних проблем упровадження педагогічних технологій, пов'язаних із інформатизацією освіти (А. Абдукадіров, І. Альохіна, Б. Гершунський, В. Горбенко, М. Жалдак, С. Жданов, А. Коломієць, Є. Машбиць, В. Монахов, Л. Петухов, Б. Скіннер, Дж. Хартлі та ін.). У них розроблено понятійний апарат застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, окреслено завдання та зміст інформатизації підготовки майбутніх учителів, виокремлено їхні інформативні компетентності, описано технічні та технологічні особливості різнорівневого запровадження ІКТ у навчальний процес тощо [2; 5].

Той факт, що процеси інформатизації охоплюють всі ланки освіти, від найперших із них, обумовлює нагальну потребу підготовки грамотних і фахово спроможних у цьому плані педагогів. Через це першочергова інформатизація середньої спеціальної та вищої педагогічної освіти видається необхідною та особливо важливою.

Разом із тим більшість сучасних вітчизняних науковців (М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, В. Мадзігон, Н. Побирченко, О. Савченко, В. Синьов та ін.) сходяться на думці, що в Україні досі практично не розв'язувалися завдання з масового формування ІКТ-компетентностей майбутніх учителів, керівників та інших категорій працівників освіти. Відносно невелика кількість створених і впроваджених в освітню практику програмних засобів навчального призначення наразі несуттєво змінили технологічну складову методичних систем навчання, непомітно вплинули на підвищення якості освіти [1].

У цьому зв'язку беззаперечною є потреба якомога ширшого впровадження ІКТ у процес навчання ВНЗ. Зрозуміло також, що інформаційне забезпечення має розроблятися системно для всіх різновидів навчальної роботи студентів: лекцій, практичних, лабораторних занять, самостійної роботи, індивідуальних занять тощо. У попередніх публікаціях ми формулювали вимоги та класифікували методичні прийоми застосування інформаційних технологій на лекційних та практичних заняттях у ВНЗ [3], [6], метою ж цієї статті є висвітлення досвіду щодо створення й використання ЕНМК із навчальної дисципліни для самостійної роботи студентів та індивідуальних занять, зокрема з методики навчання української мови в початкових класах.

Навчально-методичний комплекс (НМК) із дисципліни визначається як «певна, чітко визначена сукупність навчально-методичних документів, що являють собою модель освітнього процесу, яка згодом буде реалізована на практиці» [4]. Створення та щорічне удосконалення НМК належить до безпосередніх робочих обов'язків викладачів середніх спеціальних та вищих навчальних закладів.

Склад НМК дисципліни регламентовано наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 року № 161 «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах»: 14 складників, серед яких можна виокремити як основні, так і

додаткові. За Законом України «Про вищу освіту» студент ВНЗ має право і повинен ознайомлюватися з усіма компонентами НМК дисципліни, яку опановує, тому кожен комплекс повинен бути не лише укомплектованим, але й перебувати у вільному доступі для студентів. Крім того, що такий доступ передбачено законом, він є і значною допомогою в навчальному процесі, оскільки відкриває ширші можливості для самостійної, індивідуальної і т.д. роботи над курсом.

Електронний НМК є відповіддю на вимоги часу, адже сучасним студентам звичніше й ефективніше працювати з інформацією в електронному вигляді. До того ж ЕНМК характеризується низкою інших переваг:

- дозволяє досягти значної економії матеріалів та часу для створення й тиражування носіїв інформації, компактно її зберігати;
- подає студентам матеріал із навчальної дисципліни системно й цілісно;
- дає змогу залучати до навчального процесу не лише текстове та графічне, але й мультимедійне подання інформації;
- має певний рівень інтерактивності (студент обирає для ознайомлення чи вивчення певний розділ ЕНМК за власними потребами чи бажаннями);
- уможливорює створення електронної бібліотеки (веб-ресурсів) з ЕНМК усіх виучуваних на певній спеціальності дисциплін, що сприяє реалізації міжпредметних зв'язків, принципу наступності та перспективності, дозволяє студентам самостійно повторити вже вивчене чи опанувати пропущене і т.д.

Усі ці чинники в кінцевому підсумку сприяють підвищенню ефективності навчального процесу, вихованню самостійності наукового пошуку, посиленню свідомості та мотивованості опанування матеріалу різних наук окремо й у комплексі тощо.

Для створення ЕНМК ми скористалися програмою Publisher 2003 пакету Microsoft Office. Такий вибір було обумовлено поширеністю та відносною нескладністю використання програми. Розробка веб-сторінки, що є основою ЕНМК, у Publisher має низку обмежень, проте доступна людям без спеціальної інформатичної освіти, до яких належать більшість викладачів гуманітарних дисциплін. Окрім того, вважаємо, що можливостей, яких у цьому плані надає Publisher 2003, цілком достатньо для створення й використання ЕНМК у педагогічному ВНЗ.

Розробляючи склад ЕНМК з методики навчання української мови в початкових класах, ми згрупували компоненти НМК, передбачені «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», у 11 основних пунктів, що й стали основними навігаційними рубрикаціями ЕНМК на головній сторінці (рис. 1).

Розмір веб-сторінки у Publisher не завжди дозволяє помістити певний документ у повному обсязі. У таких випадках ми подавали зовнішній вигляд та/або початок документа, а надалі вставляли гіперпосилання на його повний текст у форматах .doc, .pdf, .html тощо (рис. 2). Так, сторінки «Навчальна програма» та «Робоча програма» вмістили зміст відповідних документів.

На наступній сторінці «Тези лекцій» подано теми лекцій усього курсу, розподілені за змістовими модулями. Тема кожної лекції є гіперпосиланням на її тези переважно у форматі .html. Зауважимо, що, розробляючи тези лекцій, ми надавали перевагу не текстовій формі викладу, а виконували їх у вигляді положень, тверджень, таблиць, схем, аудіо-, відеофрагментів, графіків, інших зображень тощо, тобто намагалися вповні використовувати можливості, що їх надає електронна форма НМК. Через це тези лекцій у форматах Word та .html також наповнені гіперпосиланнями на інші документи.

Рис. 1. Головна сторінка ЕНМК з методики навчання української мови в початкових класах

Аналогічно розроблялася й сторінка «Практичні заняття». На ній подано теми практичних за змістовими модулями, ці ж назви є гіперпосиланнями на документ у форматах .doc чи .html, де наведено структурний план кожного заняття, вказано бали, які студент може отримати на ньому і за які види робіт, завдання для підготовки до наступного заняття.

Сторінка «Самостійна робота» виконана майже без гіперпосилань, на ній наведено теми, що виносяться на самостійне опрацювання, завдання для самостійного виконання, вказано бали, які студент може отримати за певний обсяг виконаної роботи.

На сторінці № 7 подано питання до заліку та іспиту і вміщено гіперпосилання (за темами і змістовими модулями) на тестові програми IREN, Test-W2, які дають студенту змогу самому обрати навчальне чи контрольне тестування він буде проходити з тієї чи іншої теми (у першому випадку тест не переходить до наступного питання, доки не отримає правильної відповіді, у другому – послідовність питань обирає сам студент, а наприкінці отримує кількісний показник своїх знань із дисципліни).

Наступна сторінка «Наукові роботи» об'єднує інформацію щодо різних видів наукових робіт студентів, виконання яких заплановано з дисципліни: рефератів, курсових, дипломних, магістерських досліджень. До кожного із цих видів робіт подано гіперпосилання на методичні вказівки щодо їх виконання та наведено орієнтовну тематику для вибору студента.

Сторінки «Педагогічна практика» та «ДЕК» містять загальний опис цих видів навчальної діяльності студентів, а також гіперпосилання на положення, програми та методичні вказівки щодо їх проходження й виконання.

Рис. 2. Сторінка № 2 ЕНМК «Навчальна програма»

Остання сторінка ЕНМК «Бібліотека» наводить перелік нормативних, наукових та навчально-методичних джерел із курсу із гіперпосиланнями на їх текст у документах інших форматів чи Інтернеті.

Отже, вважаємо, що створення електронних НМК є вимогою часу і значною допомогою викладачу та студентам, яка, з одного боку, спрощує опрацювання навчальної дисципліни, а з іншого – інтенсифікує самостійну пізнавальну діяльність студентів, посилює свідомість сприйняття інформації, дозволяючи задіяти для її опанування різні аналізатори та обирати власний темп, а в деяких випадках і порядок вивчення матеріалу тощо. Наведений приклад ґрунтується на доволі простому в застосуванні технічному середовищі, що, на нашу думку, дозволяє викладачу власноруч розробляти ЕНМК та із часом вносити в нього потрібні зміни.

Література:

1. Біла книга національної освіти України /Акад. пед. наук України; за ред. В. Кременя. – К., 2009. – 376 с.
2. Богданова І.М. Інформаційно-модульна технологія як умова забезпечення саморозвитку особистості майбутнього вчителя/ І.М.Богданова // Наука і освіта. – 2002. – №1. – С. 76 – 79.
3. Гаврілова Л.Г., Хижняк І.А., Класифікація лекційних презентацій та вимоги до них //Вісник Львівського ун-ту. Сер. філологічна. – Львів : ЛНУ ім.І.Франка, 2010. – Вип. 50. – С. 361 – 366
4. Методичні рекомендації щодо створення навчально-методичного комплексу (НМК) навчальної дисципліни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : bio.chnu.edu.ua/dekanat/metodrada/nmk.doc
5. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. у 2-х част. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2000. – Ч. I – 486 с.
6. Хижняк І.А. Методичні прийоми застосування інформаційно-комунікаційних технологій на лекційних заняттях у вишах // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. – Серія № 5. – Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип. 23 : зб. наук. пр. /за ред. В.П.Сергієнка. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – С. 348 – 352.

У статті висвітлено досвід створення електронного навчально-методичного комплексу (ЕНМК) із методики викладання української мови в початкових класах. Автор подає докладну характеристику ЕНМК,

обґрунтовує його місце в загальному процесі інформатизації всіх ланок освіти, необхідність в сучасних умовах навчання у виші.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, навчально-методичний комплекс із дисципліни, електронний навчально-методичний комплекс, методика навчання української мови.

В статье отражен опыт создания электронного учебно-методического комплекса (ЭУМК) по методике преподавания украинского языка в начальных классах. Автор подробно характеризует ЭУМК, обосновывает его место в общем процессе информатизации всех звеньев образования, необходимость в современных условиях обучения в вузе.

Ключевые слова: информатизация образования, учебно-методический комплекс дисциплины, электронный учебно-методический комплекс, методика преподавания украинского языка.

In the article experience of creation of electronic education complex (EEC) is reflected from the method of teaching of Ukrainian in initial classes. An author gives the detailed description of EEC, grounds his place in the general process of informatization of all of studies of education, necessity for the modern terms of studies in high school.

Keywords: informatization of education, education complex of the discipline, electronic education complex, method of studies of Ukrainian.